

2C-3 Wild zwijn *Sus scrofa*

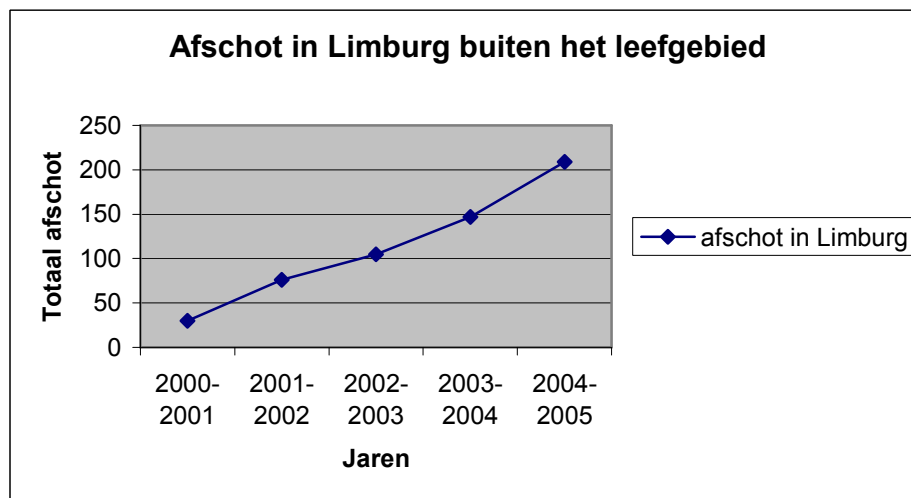
C3.1 *Verspreiding, aantalsontwikkeling en leefwijze*

Wilde zwijnen worden in Nederland slechts in twee gebieden in de vrije wildbaan geaccepteerd, namelijk op de Veluwe en in de Meinweg. Incidentele waarnemingen van zwerfende dieren komen vooral uit het Nederlands-Duitse grensgebied (o.a. oostelijk Drenthe, Noordoost-Overijssel, Achterhoek, Rijk van Nijmegen). De laatste jaren is gebleken dat wilde zwijnen zich vanuit het Meinweggebied naar het zuidwesten verspreiden in de richting van het Peelgebied (Litjens, 1992). In het Peelgebied leven inmiddels jaarrond enkele wilde zwijnen.

Wilde zwijnen worden in diverse biotopen aangetroffen, zowel droog als vochtig: uitgestrekte loofbossen, gemengde bossen, ouder naaldbos, elzenbroekbos, rietvelden en moerassen (Lange *et al.*, 1994).

Wilde zwijnen zijn, hoewel ze alleseter zijn, kieskeurig voor wat betreft hun voedsel. Eikels en beukenoten vormen het voorkeursvoedsel, daarnaast wordt gras, ondergrondse plantendelen, knollen, paddestoelen en bosvruchten. Ook dierlijk voedsel (o.a. regenwormen, aas, knaagdieren) wordt gegeten (Lange *et al.*, 1994).

In de afgelopen jaren is het aantal geschoten wilde zwijnen in nul-optiegebieden in Midden-Limburg fors gestegen (Bron: Faunabeheereenheid Midden-Limburg). Wilde zwijnen lijken zich in toenemende mate buiten het Meinweggebied te begeven, waarbij ze zich onder andere verspreiden richting het Peelgebied. De ontwikkeling van grote aaneengesloten natuur- en bosgebieden in het grensgebied tussen Limburg en Noord-Brabant de laatste jaren zal vermoedelijk hebben bijgedragen aan de areaaluitbreiding van het wild zwijn richting de Peel. Verwacht mag worden dat, zonder ingrijpen, het wild zwijn in Noord-Brabant verder in aantal zal toenemen en zijn areaal zal uitbreiden.

Figuur C3.1 Afschot van wilde zwijnen buiten het leefgebied "de Meinweg" in Limburg.

C3.2 *Wettelijke status, provinciaal beleid*

Wettelijke status

Beschermde inheemse diersoort.

Provinciaal beleid

Op basis van beleidslijn vastgelegd in de Nota Jacht en Wildbeheer geldt er voor Noord-Brabant een zogenaamde nul-optie. Dat wil zeggen, dat er geen wilde zwijnen in de provincie worden geaccepteerd. Redenen hiervoor zijn 1) de bescherming van de varkenshouderij tegen besmettingen met varkenspest, 2) ter voorkoming van schade aan de landbouw en 3) in het belang van de verkeersveiligheid (Provincie Noord-Brabant, 2005).

Jachthouders zijn aangewezen als categorie van personen ter beperking van de stand op de gronden waar zij rechthebbend zijn. Aanvullend wordt ontheffing verleend voor het gebruik van kunstlicht (Provincie Noord-Brabant, 2005).

C3.3 Schade aan belangen

C3.3.1 Mogelijke schade aan belangen

Openbare veiligheid

Wilde zwijnen kunnen de openbare veiligheid in gevaar brengen bij het oversteken van wegen. Aanrijdingen met auto's leiden veelal tot materiële schade en in een enkel geval tot persoonlijk letsel.

Gewassen

Bekend is dat zwijnen schade in de agrarische sector kunnen aanrichten aan diverse teelten (tabel C3.1) (Oord, 2002). Het betreft met name vraat- en wroetschade soms in combinatie met schade door lopen, liggen en/of rollen.

Tabel C3.1 Bekende gewassenschade door wild zwijn (Oord, 2002).

Teelt	Schade	Periode
Granen	wroetschade, vraatschade	gehele teeltperiode
Aardappelen	wroetschade / vraatschade	voorjaar / zomer
Suikerbieten / voederbieten	wroetschade, vraatschade	gehele teeltperiode
Maïs	wroetschade / vraatschade	voorjaar / zomer en herfst
Grasland	wroetschade	herfst en winter
Bosbouw en boomteelt	wroetschade	herfst en winter

Vee

Het wild zwijn kan bijdrage aan de verspreiding van veterinaire ziektes; zoals varkenspest, blaasjesziekte, ziekte van Aujeszky en *Trichnella spiralis*. Alle buiten de Veluwe en Meinweg geschoten dieren dienen hierop bemonsterd te worden. Mede hierdoor zijn de wilde zwijnen buiten de leefgebieden niet gewenst.

Onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren

Het voorkomen en bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren is mede gelet op de intrinsieke waarde van het individuele dier aangewezen als erkend belang.

C3.3.1 Geregistreerde schade aan belangen in het verleden

In 2005 zijn er voor het eerst meldingen binnengekomen van schade aan landbouwgewassen door wilde zwijnen die zich in de Peel ophouden (postcodegebied 572). Taxaties zijn nog in behandeling, de definitieve taxatie heeft nog niet plaatsgevonden.

C3.3.1 Schade aan belangen in de toekomst

Verwacht mag worden dat, zonder ingrijpen, het wild zwijn in Noord-Brabant verder in aantal zal toenemen en zijn areaal zal uitbreiden (C3.1). In dat geval mag verwacht worden dat wilde zwijnen (in toenemende mate) schade aan erkende belangen

zullen veroorzaken. In de laatste jaren is in Limburg een sterke stijging van afschot buiten het leefgebied “de Meinweg” (tabel C3.3). Deze ontwikkeling is het gevolg van ontwikkeling van populaties buiten het leefgebied. Het is noodzakelijk dat al het mogelijke wordt gedaan om de nulstand in Noord-Brabant vast te houden.

Tabel C3.3 Afschot van wilde zwijnen in Limburg in de periode 2000-2005.

	'00 – '01	'01 – '02	'02 – '03	'03 – '04	'04 – '05
Afschot binnen leefgebied	43	71	98	58	78
Afschot buiten leefgebied	30	76	105	147	209
Totaal afschot	73	147	203	205	287

C3.4 Preventieve en schadebeperkende maatregelen

C3.4.1 Mogelijke maatregelen

Ter voorkoming van schade aan erkende belangen geldt voor wild zwijn een nul-optie in Noord-Brabant. Jachthouders zijn aangewezen als categorie van personen ter beperking van de stand op de gronden waar zij rechthebbend zijn. Door middel van afschot kan worden ingegrepen in de stand. Aanvullend wordt ontheffing verleend voor het gebruik van kunstlicht.

Openbare veiligheid

Aanvullend kunnen ter voorkoming van aanrijdingen met zwijnen de volgende maatregelen genomen worden:

- Het plaatsen van rasters langs wegen, bij voorkeur gecombineerd met ontsnipperende maatregelen.
- Het plaatsen van wildspiegels / reflectoren.
- Het plaatsen van een elektronisch wildsignaleringsysteem.
- Nachtelijke snelheidsbeperkingen.
- Het aanbrengen van een geurgordijn (Duftzaun).

Gewassen

Grondgebruikers kunnen schade aan gewassen voorkomen en of beperken met diverse afschermende, werende, akoestische en visuele middelen (Handboek Faunaschade; zie ook § 1.5.1).

C3.4.2 Maatregelen in het verleden

In het verleden is gestreefd naar een nulstand. In dit kader zijn aangetroffen wilde zwijnen afgeschoten.

C3.5 Conclusies ten aanzien van populatie, schade en beheer

Samenvatting:

- Het wild zwijn komt in Noord-Brabant alleen voor in de Peel (enkele dieren). De dieren verspreiden zich in toenemende mate vanuit Limburg richting Noord-Brabant.
- De verwachting is dat, zonder ingrijpen, het wild zwijn in de toekomst in aantal toe zal nemen en zijn areaal zal uitbreiden.
- Bekend is dat wilde zwijnen schade kunnen veroorzaken aan 1) de openbare veiligheid, 2) gewassen en vee. Tevens kan er bij wilde zwijnen sprake zijn van onnodig lijden.
- Buiten de vastgestelde leefgebieden; Veluwe en Meinweg geldt voor het wild zwijn een nul-stand.

Conclusie:

- Indien de stand van wild zwijn in Noord-Brabant niet wordt beperkt, mag verwacht worden dat wilde zwijnen (in toenemende mate) schade aan erkende belangen zullen veroorzaken.
- Op basis van het provinciale beleid dient gestreefd te worden naar een nulstand in Noord-Brabant.
- Ontheffing: de Provincie heeft reeds een aanwijzing gedaan op basis van artikel 67 van de Wet waarin zij jachtaktehouders aanwijst als categorie van personen die de Nulstand kunnen na streven.
- Het komt echter voor in bepaalde gebieden dat de aanwijzing onvoldoende mogelijkheid biedt voor ingrijpen. Voor die situaties zal de Faunabeheereenheid ontheffing aanvragen voor het gebruik van kogelgeweer in combinatie met kunstlicht.

Advies:

- Monitoring: Van dieren die geschoten zijn dienen een bloedmonster te worden afgenomen en in het kader van landelijke monitoring te worden aangeboden aan de gezondheidsdienst voor dieren
- Onderzoek: verder onderzoek is niet van toepassing.

C3.6 Literatuur

- Eggink, H.D., F. Koffeman, L.M.R. Steinbusch, 2000. Wilde zwijnen begrenst (Nationaalpark "de Meinweg"). Bos- en Natuurbeheer, I.A.H. Larenstein, Velp
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Litjens, B.E.J., 1992. In: Broekhuizen et al. (eds.). Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht: 172-177.
- Oord, J.G., 2002. Handboek Faunaschade. Faunafonds, Dordrecht.
- Provincie Noord-Brabant, 2005. Beleidsnota Uitvoering Flora- en faunawet 2006 - 2010. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.